

قۇل ۋەتاسا بىر گە ىلگەر ئېلىپ، جوعارى ساپالى دۇنيە ئۇجۇزى ەكونومىكاسنىڭ كۇش بىرىكتىرىپ ئۇلغالايتى

— 20 ەل ئوبى باسشارىنىڭ باسشارى ماجىلىسىندە دۇنيە ئۇجۇزى ەكونومىكاسنىڭ چاغدايى جانە ساۋدا ماسەلىسى جوشنىدە سويلەنگەن ئىموز

(2019 ـ جىلى 6 ـ ايدىنڭ 28 ـ كۇنى، وساكا)

جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ ئوراعاسى ئىي جىيىڭنىڭ

جەتكىزۋىنە مۇمكىندىك جاساۋىمىز كەرەك .

ەكىشى، داۋىرمەن بىرگە العا باسۋدان جازباي، الەمدىك جونىگە سالۋىدى كەمەلدەند-

دىرۇ . قازىر ەكونومىكانىڭ جاھانداڭنۇى كەيىىر بۇراڭدىقتارغا جولىمىپ، ئېمىزدىڭ الدىمىزغا الەم-دىك جونىگە سالۋىدى قالايى كەمەلدەندىرۇ كەرەك دەگەن داۋىرلىك تاقىرىپتى قويدى . 20 ەل ئوبى جەنەكشىلىك رولىن ۇزدىكىسىز ساۋلەلەندىرىپ، دۇنيە ئۇجۇزى ەكونومىكاسنىڭ اشىق، سىيسىمىدى، تەپە - تەڭ، جالپىغا ئىيمىدى دامۇنا شىنايى كەپىل-دىك ەتۋى كەرەك . ئېمىز كوپ چاقتى ساۋدا ئىئۇ-زىلمىسنى كۇشەيتىپ، دۇنيە جۇزىلىك ساۋدا ۇيىمىنا قاچەتتى رەفورما جاساۋىمىز كەرەك . رەفورمانىڭ ماقساتى — داۋىرمەن بىرگە العا باسىپ، دۇنيە جۇزىلىك ساۋدا ۇيىمىنىڭ ئوزىنىڭ بازاردى اشىق ۇستاۋ، دامۇدى جەبەۋ نەنگىزگى ماقساتىن اناعۇر-لىم ئونىمىدى تۇردە ورنىنداۋىنا مۇمكىندىك جاساۋ . رەفورمانىڭ ناتيچەسى ەركىن ساۋدا مەن كوپ چاقىلىقتى قورعاۋعا، دامۇ بوگەتتەرىن بولاشاقىغى الەمدەگى جۇيە سىياتىتى فىينانس حاۋپى - قاتەرى مەن سىن - سايىستارغا سايىكەس، ئېمىز فىينانس حاۋپىسىزدىكى تورى بايلىمىنىڭ جەت-كىلىكتى بولۇنا شىنايى كەپىلدىك ەتىپ قانا قويماي، خالىقارالىق فىينانس قۇرلىمىنىڭ ۇكىل-دىك سىياتىنىڭ اناعۇرلىم ۇيلەسىمدى بولۇنا، دۇنيە ئۇجۇزى ەكونومىكاسنىڭ شىنايى چاغدايىن ئىتپتى دە چاقسى بەينەلەۋىنە دە مۇمكىندىك جا-ساۋىمىز كەرەك . بۇل ادىلدىككە قانستى بولۇمەن بىرگە، سىن - سايىس پەن داعدارىسقا توتەپ بەرۇدىڭ باغىتامماللىعى مەن ونىمىدىلىكىنە دە تە-كەلەي ئىقال جاسايدى . ئېمىز تاغى كلىمات وزگە-رىسىنە توتەپ بەرۇ جوشنىدەگى «پارىچ كەلىسى-مەن» تىناققاندىرىپ، ەنەرىگىياى جونىگە سالۋىدى، قورشاعان ورتانى جونىگە سالۋىدى، سىفىرلىق جونىگە سالۋىدى كەمەلدەندىرىۋىمىز كەرەك .

ئۇششى، قىيىندىقتان ئايىسالىماي العا ۇم-تىلۇدان جازباي، دامۇداعى بوگەتتەردى تالقان-ماۋ . بۇگىنگى تاڭدامى دۇنيە ئۇجۇزى ئدوپ كەلىپ وتىرغان ئاز ئتۇرلى قىيىن ماسەلەلەردىڭ بارلىعى، ئۇيىن قۇعاندا، دامۇداعى بوگەتتەرگە، دامۇداعى قىزىل سىفىرغا قانستى بولپ وتىر . الەم كولىمىنەن العاندا، دامۇ سالاسى الى دە قارجى قۇ-راۋدا زور كەمىستىكتەرگە ئدوپ كەلىپ وتىر ، بىر-لەسكەن مەملەكەتتەر ۇيىمىنىڭ 2030 - جىلغا دەيىن-گى باياندى دامۇ كەڭەستىك ئاترىتىن تىناققان-دىرۇدىڭ مىندەتى ۇير ، جولى ۇزاق . جۇڭگونىڭ ”ئېر بەلدەۋ ، ئېر جول“دى بىرگە قۇرۇ باىستام-سىن العا قويۇداعى ماقساتى — اناعۇرلىم كوپ بايلىقتى جۇمىلدىرىپ، ۇلاستىرۇ ، ئۇتاستىرۇ دانە-

كەرىن شىرانا ئتۇسىپ، ارتۇ قوزعاۋشى كۇشەتىرىن سىكە قوسپ ، بازاردىڭ ۇشاشۇىن جۇزەگە اس-رىپ، اناعۇرلىم كوپ مەملەكەت پەن ئوڭىردىڭ ەكونومىكانىڭ جاھانداڭنۇمەن توسىمىپ، ئوزارا پايدا جەتكىزىپ تەڭ يىڭلىككە كەنەلۇدىڭ داڭغىل جولىمەن بىرگە جۇرۇنە مۇمكىندىك جاساۋ . 2 - كەزەكتى ”ئېر بەلدەۋ ، ئېر جول“ خالىقارالىق سەلبەستىك جوعارى دارەجەلىلەر ئالقى مىنەرىنىڭ تابىستى بولۇى وسى باىستامانىڭ جۇرت تىلەگىنە ۇيلەسىپ، امىمغا سايىكەسكەن يىگى ئىس ەكەنىن، خالىقارالىق قوعامنىڭ جايپاي قارىسى ۇلى مەن قولداۋىنا يە بولغانى كورىسەتتى . 20 ەل ئوبى ۇز-دىكىسىز نۇردە دامۇدى ماكرولىق ەكونومىكالىق ساياساتتى سايىكەستىرۇدىڭ الدىڭغى ورنىنا قويىپ، دامۇغا ۇسىنىلمىدى ارتتىرىپ، دامۇ سەلبەستىگىنە ناقتى ارەكەت ارقىلى جەنەكشىلىك ەتۋى كەرەك . بۇل ئارى قاللىك وركەندەپ كەلە جاتقان ەلدەر-دىڭ تىلەگىنە قايتارىلغان جاۋاپ ، ئارى دۇنيە ئۇجۇزى ەكونومىكاسىنىڭ ارتۇونا باياندى قوزعاۋ-شى كۇش ۇستەيدى .

ئورتىنىشى، سەرىكتەستىك رۇختان جازباي، الاۋىزدىقتى ۇيلەسىمدى ئېىر چاقتى ەتۇ . 20 ەل ئوبىنىڭ مۇشەلەرىنە نەگىزگى وركەن-دەگەن ەكونومىكالىق تۇالعالار مەن بازارى چاڭا-دان گۇلدەنگەن ەكونومىكالىق تۇالعالار توپتالغان،

ئىي جىيىڭنىڭ 20 ەل ئوبى باسشارىنىڭ 14 ـ رەتكى باسشارى ماجىلىسىنە قاتناستى

ئارى ماڭغۇدى ئىموز سويلەدى

(باسى 1 ـ بەتتە)

جەرگىلىكتى ۇاقىت تۇستە باسشارى ەماجىلىسى باىستالدى . انبەي جىيىنسان ەماجىلىستى باسقاردى ئازى شى جىيىڭىدى جەنەكشى ئىموز سويلەۋىگە ۇسىنىس ەتتى .

ئىي جىيىڭنىڭ بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: خالىقارالىق فىنانس داعدارىسى تۇىلىپ 10 جىلدان كەيىن، دۇنيە ئۇجۇزى ەكونومىكاسى تاغى دا توسىز جولىدىڭ تورابىنا كەلدى . 20 ەل ئوبىنىڭ شەشۇشى ساتتە دۇنيە ئۇجۇزى ەكونومىكاسى مەن الەمدىك جونىگە سالۋدىڭ بەتالىسىن ئدال يىگەرەپ، بازار سەنىمىن ارتتىرىپ، خالىققا ئۇمت اكەلۇ جاۋاپكەرىشلى-گى بار . ئېمىز ويىبەكتىۋ زاڭدىلىققا قۇرمەت ەتىپ، بازار رولىن ساۋلەلەندىرىپ، وندىرگىشى كۇشتىڭ دامۇ تالابىنا ۇيلەشۇمىز ؛ دامۇدىڭ ۇلكەن اۋقىمىن يىگەرەپ، ەسىكتى ئىتپتى دە ايقارا اشۇ ارقىلى دامۇ ورايىمەن قاۋنىشىپ، اناعۇر-لىم چاقسى سەلبەستىك ارقىلى ئوزارا پايدا جەتكىزىپ تەڭ يىڭلىككە كەنەلۇگە ۇمتىلىپ، ەكونومىكانىڭ جاھانداڭنۇنىڭ دۇرسى بەتالىسقا قاراي دامۇنا جەنەكشىلىك ەتۇمىز ؛ ورتاق بولاشقاقتى كوكەيدە ساقتاپ، ورتاق مۇددەنى تىناقى ەتىپ، ۇزاق بولاشقاقتق دامۇغا نازار اۋدارىپ، دۇنيە ئۇجۇ-زىنىڭ باياندى بەيىتتىشلىگى مەن گۇلدەنۇىن ، ئاز ەل خالىق-تارىنىڭ الاڭسىز شات - شادىمان تىرشىلىگىن جۇزەگە اسىرۇغا كۇش سالۇمىز كەرەك .

ئىي جىيىڭنىڭ مىناداي ۇسىنىستاردى ورتاغاق قويدى:

ئېىرىنىشى، رەفورما جاساۋدان، چاڭئالق اشۇدان جازباي، ارتۇدىڭ قوزعاۋشى كۇشنى اشۇ . ئېمىز قۇرلىمىدىق رەفورمانى كۇش سالا ئىلگەرىلەتىپ، سىفىرلى ەكونومىكانى دامىتۇ ، ۇلاستىرۇ ، ئۇتاستىرۇدى جەبەۋ ، قوعامدىق قانناما-سىزداندىرۇ شارالارىن كەمەلدەندىرۇ ، ت.ب ارقىلى جوعا-رى ساپالى دامۇدى قۇلىشا جۇزەگە اسىرۇمىز كەرەك . ئد-يىمىدى بازار ورتاسىن قالىپتاستىرىپ ، چاڭئالق اشۇغا قۇرمەت ەتۇمىز ، ونى قورعاۋىمىز ، وعان شابت بەرۇمىز، خالىقارالىق چاڭئالق اشۇ سەلبەستىگىن دارىپتەۋىمىز كەرەك .

ەكىشى، داۋىرمەن بىرگە العا باسۇدان جازباي، الەم-دىك جونىگە سالۋىدى كەمەلدەندىرۇ . ئېمىز كوپ چاقتى ساۋدا ئتۇنۇزىلمىسنى كۇشەيتىپ، دۇنيە جۇزىلىك ساۋدا ۇيىمىنا قاچەتتى رەفورما جاساپ، دۇنيە جۇزىلىك ساۋدا ۇيىمىنىڭ ئوزىنىڭ بازاردى اشىق ۇستاۋ ، دامۇدى جەبەۋ نەگىزگى ماقساتىن اناعۇرلىم ئونىمىدى تۇردە ورنىنداۋىنا مۇمكىندىك جاساۋىمىز كەرەك . فىينانس حاۋپىسىزدىكى تورى بايلىمىنىڭ جەتكىلىكتى بولۇنا شىنايى كەپىلدىك ەتىپ قانا قويماي، حا-لىقارالىق فىنانس قۇرلىمىنىڭ ۇكىلدىك سىياتىنىڭ اناعۇرلىم ۇيلەسىمىدى بولۇنا دا مۇمكىندىك جاساۋىمىز كەرەك . كلىمات وزگەرىسىنە توتەپ بەرۇ جوشنىدەگى «پارىچ كەل-سىمەن» تىناققاندىرىپ، ەنەرىگىياى جونىگە سالۋىدى ، قورشا-عان ورتانى جونىگە سالۋىدى، سىفىرلىق جونىگە سالۋىدى كە-مەلدەندىرىۋىمىز كەرەك .

ئۇششىنى، قىيىندىقتان ئايىسالىماي العا ۇمتىلۇدان جازباي، دامۇداعى بوگەتتەردى تالقانداۋ . جۇڭگونىڭ ”ئېىر بەلدەۋ ، ئېىر جول“دى بىرگە قۇرۇ باىستاماسىن العا قويۇد-لىق ماقساتى — اناعۇرلىم كوپ بايلىقتى جۇمىلدىرىپ، ۇلاستىرۇ ، ئۇتاستىرۇ دانەكەرىن شىرانا ئتۇسىپ، ارتۇ قوز-عاۋشى كۇشەتىرىن سىكە قوسپ ، بازاردىڭ ۇشاشۇىن جۇزە-گە اسىرىپ، اناعۇرلىم كوپ مەملەكەت پەن ئوڭىردىڭ ەكو-نومىكانىڭ جاھانداڭنۇمەن توسىۋىنا مۇمكىندىك جاساۋ . 20 ەل ئوبى ۇزدىكىسىز تۇردە دامۇدى ماكرولىق ەكونومىكا-لىق ساياساتتى سايىكەستىرۇدىڭ الدىڭغى ورنىنا قويىپ، دامۇغا ۇسىنىلمىدى ارتتىرۇى كەرەك .

ئورتىنىشى، سەرىكتەستىك رۇختان جازباي، الاۋىزدىق-تى ۇيلەسىمدى ئېىر چاقتى ەتۇ . 20 ەل ئوبىنىڭ مۇشەلەرى تۇرلىشە دامۇ ساتىسىندا تۇر ، تەتلىك — ئوزارا قۇرمەت ەتۇ ، ئوزارا سەئۇ پوزىتسىياسىمەن تەڭ تۇرعىدا كەڭەسۇ ، ورتاق-تىققا ۇمتىلىپ ، پارىقتاردى ساقتاۋ ، الاۋىزدىقتى تىزگىندەۋ ، ورتاق تانىمىدى كەڭەيتۇ .

ئىي جىيىڭنىڭ بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: قازىر جۇڭگو ەكونومىكاسى ورنىقتىلىق بارىسىندا چاقسارۇدا ، ئېمىز ئېىر-قانشا كەلەلى شارانى ئىلگەرىلەگەن تۇردە العا قويىپ، سىرتقا ەسك اشۇدىڭ چاڭا چاغدايىن جەدەل قالىپتاستىرىپ ، جوعا-رى ساپالى دامۇدى جۇزەگە اسىرۇغا قۇلىشنامىز .

ئېىرىنىشى ، بازاردى اناعۇرلىم اشىق ۇستاۋ . ئېمىز تايپاۋدا 2019 - جىلغى شەئەل قارىجىسىنىڭ كىرۇنە رۇقسات ەتۇدىڭ ۇنامسىز ئىزىمىن جاريالاپ، اۋىل شارۋاشلىعى ، كەن اشۇ ، جاساۋ كاسىبى ، قىزمەت وتەۋ كاسىبىىندە ەسىكتى اناعۇرلىم ايقارا اشامىز . 6 ەركىن ساۋدا سىناق رايونىن چاڭئادان قۇرىپ، شاڭخاي ەركىن ساۋدا سىناق رايونىنىڭ چاڭا اۋما-لىق اشپ ، خاينان ەركىن ساۋدا پورتىن قۇرۇدى قاراستىرۇ-

ەكىشى، يىمپورتتى رىقتى تۇردە كەڭەيتۇ . ئېمىز

ئىپتىدائىي گەۋدە

قۇل ۋەتاسا بىر گە ىلگەر ئېلىپ

— 20 ەل ئوبى باسشارىنىڭ باسشارى ماجىلىسىندە دۇنيە ئۇجۇزى ەكونومىكاسنىڭ چاغدايى جانە ساۋدا ماسەلىسى جوشنىدە سويلەنگەن ئىموز

ارپىتەستەر:

كوپىشلىكپەن وساكادا باس قوسقانما اسا قۇانىشتامەن .

خالىقارالىق فىنانس داعدارىسى تۇىلىپ 10 جىلدان كەيىن، دۇنيە ئۇجۇزى ەكونومىكاسى تاغى دا توسىز جولىدىڭ تورابىنا كەلدى . قورعامپازدىق ، سىگار چاقىلىق ۇزدىكىسىز ئورشىدى ، ساۋدا جانە قارجى قوسۇ تالاس - تارتىسى كۇشەيدى ، الەمنىڭ كاسىپ جۇيەسى مەن فىنانس ورنىقتىلىغى سوققىغا ۇشرادى ، دۇنيە ئۇجۇزنىڭ ەكونومىكالىق اينال-مىنداعى حاۋپى - قاتەر مەن تۇراقسىزدىق كور-نەكتى ارتتى ، خالىقارالىق قارجى قوسۇشلاردىڭ سەنىمى كورنەكتى تۇردە مۇقالدى .

20 ەل ئوبى — خالىقارالىق ەكونومىكالىق سەلبەستىكنىڭ نەگىزگى ئالقى مىنەرى . دۇنيە جۇ-زىنىدەگى نەگىزگى ەكونومىكالىق تۇلعانىڭ باسىم-لارى رەتىنىدە ، ئېمىزدىڭ شەشۇشى ساتتە دۇنيە ئۇجۇزى ەكونومىكاسى مەن الەمدىك جونىگە سالۇدىك بەتالىسىن ئدال يىگەرەپ ، بازار سەنىمىن ارتتىرىپ ، خالىققا ئۇمت اكەلۇ جاۋاپكەرىشلىگىمىز بار .

— ئېمىز ويىبەكتىۋ زاڭدىلىققا قۇرمەت ەتۇد-مىز كەرەك . ەكونومىكالىق اينالىمىنىڭ ئوز زاڭدىلىمى بار . ەكونومىكا زاڭدىلىمىغا تولىق قۇرمەت ەتىپ ، بازار رولىن ساۋلەلەندىرىپ ، قولدان جاسالغان كەدەرگىلەردى الاستاعاندا عانا ، وندىرگىشى كۇشتىڭ دامۇ تالابىنا ۇيلەسىپ ، ساۋدا-نىڭ بىركىلىسىزدىگىن ، سان سالالى شارۋاشلىق-تىڭ گۇلدەنۇىن جۇزەگە اسىرۇغا بولادى .

— ئېمىز دامۇدىڭ ۇلكەن اۋقىمىن يىگەرۇد-مىز كەرەك . ەرتەدەن قازىرگە دەيىن ، ادامزاتنىڭ تۇپىقتالۇدان ەسك اشۇغا ، اۋشا قالۇدان توسىۋعا قاراي بەت اۋى — بوگەۋگە بولمايتىن ئداۋىر امىى . ئېمىز ەسىكتى ئىتپتى دە ايقارا اشۇ ارقىلى دامۇ ورايىمەن قاۋنىشىپ ، اناعۇرلىم چاقسى سەل-بەستىك ارقىلى ئوزارا پايدا جەتكىزىپ تەڭ يىگ-لىككە كەنەلۇگە ۇمتىلىپ ، ەكونومىكانىڭ جاھانداڭنۇ-نىڭ دۇرسى بەتالىسقا قاراي دامۇنا جەنەكشىلىك ەتۇمىز كەرەك .

— ئېمىز ورتاق بولاشقاقتى كوكەيدە ساقتا-ۋىمىز كەرەك . دۇنيە جۇزىنە نازار سالساق ، ئاز ەل الدەقاشان بەينەتتە دە ، زەينەتتە دە بىرگە بولغان ، تاغدىرلارى توسىغان . ئېمىز ورتاق مۇد-دەنى تىناقى ەتىپ ، ۇزاق بولاشقاقتق دامۇغا نازار اۋدارىپ ، دۇنيە ئۇجۇزنىڭ باياندى بەيىتتىشلىگى مەن گۇلدەنۇىن ، ئاز ەل خالىقتارىنىڭ الاڭسىز شات - شادىمان تىرشىلىگىن جۇزەگە اسىرۇغا كۇش سالىپ ، مەزەتتىك شولاق ويدىڭ كەسىرد-ىنەن ورنىنا كەلتىرۇگە بولمايتىن تارىيىي قاتەلىك وتكىزۇدەن ساققانۇمىز كەرەك .

مەن مىناداي بىرنەشە ۇسىنىس ورتاغاق قويماىن:

ئېىرىنىشى ، رەفورما جاساۋدان ، چاڭئالق اشۇدان جازباي، ارتۇدىڭ قوزعاۋشى كۇشنى اشۇ . دۇنيە ئۇجۇزى ەكونومىكاسى چاڭا ، كونه قوزعاۋشى قۇتتاردىڭ الھاسۇ كەزەڭىنە ئوتتى . ئېمىز كىرىسۇ ئتۇيىنىن ئدال تاۋىپ ، قۇرلىمىدىق رەفورمانى كۇش سالا ئىلگەرىلەتىپ ، سىفىرلى ەكو-نومىكانى دامىتۇ ، ۇلاستىرۇ ، ئۇتاستىرۇدى جەبەۋ ، قوعامدىق قانناماسىز داندىرۇ شارالارىن كەمەلدەن-دىرۇ ، ت.ب ارقىلى بولاشقاقتاعى دامۇ اۋقىمىنا ۇيد-لەسەتىن كاسىپ قۇرلىمىن ، ساياسات جۇلگەسىن ، باسقارۇ جۇيەسىن قۇرىپ ، ەكونومىكالىق اينالىم-نىڭ ونىمىدىلىگى مەن سەرىپىمدىلىگىن ارتتىرىپ ، جوعارى ساپالى دامۇدى قۇلىشنا جۇزەگە اسىرۇد-مىز كەرەك . ئېمىز چاڭا تەخنىكا ، چاڭا كاسىپ ، چاڭا قالىپنىڭ ۇزدىكىسىز چارىققا شىقۇى سىندى تارىيىي ورايدى يىگەرەپ ، ئىيمىدى بازار ورتاسىن قالىپتاستىرىپ ، چاڭئالق اشۇغا قۇرمەت ەتۇمىز ، ونى قورعاۋىمىز ، وعان شابت بەرۇمىز كەرەك . ئېمىز خالىقارالىق چاڭئالق اشۇ سەلبەستىگىن دارپ-تەپ ، وڭىرلىك شەكتىئۇ مەن قولدان جاسالغان قورشاۋدى بۇزىپ ، الەمنىڭ اقىل - پاراساتىن توپتاپ ، جالپىلىق قىيىن ماسەلەلەردى جەڭپ ، جا-ڭئالق اشۇ تابىستارىنىڭ كەڭ كولىمىدە قولدان-لىپ ، اناعۇرلىم كوپ مەملەكەت پەن خالىققا يىڭلىك